

Bewaartermijnen inzake overheidsopdrachten

Versie juli 2013

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1 Gunningsdocumenten.....	4
1.1 Voorgeschiedenis	4
1.1.1 De wetten op de Rijkscomptabiliteit	4
1.1.2 De gemeenrechtelijke verjaringsregels	4
1.2 De bewaartermijn van gunningsdocumenten onder het regime van de overheidsopdrachtenwet van 15 juni 2006 en haar uitvoeringsbesluiten	5
1.3 Welke documenten dienen bewaard te worden?.....	6
2 Contractuele documenten.....	7
2.1 Contractuele verjaringstermijnen inzake overheidsopdrachten	7
2.1.1 De tienjarige aansprakelijkheid van architecten en aannemers.....	7
2.1.2 Rechtsverval bij overheidsopdrachten	8
2.2 Bewaartermijnen van contractuele documenten inzake overheidsopdrachten.....	8
3 De bewaartermijn na het instellen van een rechtsvordering	10
4 Bronnen.....	11

Inleiding

Deze tekst tracht – zonder exhaustief te zijn - een overzicht te geven van **de bewaartermijnen** van documenten en dossierstukken inzake overheidsopdrachten.

De bewaartermijn is de periode waarin archiefdocumenten een administratieve of juridische waarde hebben voor de administratieve entiteit of voor haar rechtsopvolger. Deze termijn vangt aan na de dynamische fase van de stukken of vanaf de eerste januari volgend op de afhandeling van de stukken. De bewaartermijn is de minimale termijn van bewaring en staat los van het feit of de archieven uiteindelijk mogen vernietigd worden of permanent moeten bewaard blijven (bij het Algemeen Rijksarchief). Het is dus een aanduiding van hoe lang de documenten door de administratieve entiteit zelf moeten worden bijgehouden.

Inzake overheidsopdrachten dient er een onderscheid gemaakt te worden tussen enerzijds **de gunningsdocumenten of gunningsdossiers** (de documenten met betrekking tot de gunningsprocedure of de sluiting van de overheidsopdracht), en anderzijds **de contractuele documenten** (de documenten met betrekking tot een bepaalde gesloten opdracht, alsook de uitvoering van die overheidsopdracht).

De bewaartermijn van de gunningsdocumenten is sinds de inwerkingtreding van de Overheidsopdrachtenwet van 15 juni 2006 en haar uitvoeringsbesluiten op 1 juli 2013 duidelijk wettelijk bepaald (zie infra).

De bewaartermijn van de contractuele documenten daarentegen, vloeit onrechtstreeks voort uit de verjaringstermijn, meer bepaald uit de termijn waarbinnen een rechtsvordering ontvankelijk (dus niet verjaard) kan ingesteld worden. De bedoeling is om zolang de mogelijkheid bestaat dat een geschil of vordering ontstaat en ontvankelijk voor de rechter kan gebracht worden, de documenten die op de betrokken feiten, rechtsverhoudingen, contracten, enz. betrekking hebben te bewaren, omdat ze nuttig (kunnen) zijn om er de eis, de verdediging of de bewijsvoering op te steunen. De rechters kunnen ook de neerlegging van het dossier bevelen.

Tot vóór de inwerkingtreding van de Overheidsopdrachtenwet van 15 juni 2006 en haar uitvoeringsbesluiten was ook de bewaartermijn van de gunningsdocumenten afhankelijk van de verjaringstermijnen.

Daarom zal in deze tekst ook worden ingegaan worden op de verjaring en de verjaringstermijnen.

De verjaring heeft als doelstelling rechtszekerheid te bekomen. Aldus wordt vermeden dat vorderingen in rechte na onredelijke periodes nog steeds zouden kunnen worden ingesteld. Tegelijk wordt vermeden dat een verweerder na verloop van een onredelijke termijn nog het bewijs zou dienen te leveren van zaken waarvan hij door het verloop van de tijd praktisch gezien geen bewijs meer kan leveren.

De verjaring is van openbare orde. Partijen kunnen bij voorbaat in een overeenkomst de wettelijke regels inzake de verjaring niet op een afwijkende wijze regelen, tenzij zij in een kortere verjaringstermijn zouden voorzien dan bij de wet is geregeld. Maar eens de verjaring is verworven, is het wel toegelaten om afstand te doen van de verjaring. Bijvoorbeeld kan in een gerechtelijke procedure de verwerende partij verzaken aan het invoeren van de verjaring als middel van onontvankelijkheid.

1 Gunningsdocumenten

1.1 Voorgeschiedenis

Onder de gelding van de Overheidsopdrachtenwet van 24 december 1993 en haar uitvoeringsbesluiten, was de bewaartermijn van de gunningsdocumenten – net zoals die van de contractuele documenten – afhankelijk van de verjaringsregels.

1.1.1 De wetten op de Rijkscomptabiliteit

Tot 1 januari 2012 was artikel 100 van de gecoördineerde wetten op de Rijkscomptabiliteit van toepassing.

Krachtens artikel 100, eerste lid, 1°, van de gecoördineerde wetten op de Rijkscomptabiliteit, waren de schuldvorderingen, waarvan de op wettelijke of reglementaire wijze bepaalde overlegging niet was geschied binnen een termijn van vijf jaar te rekenen vanaf de eerste januari van het begrotingsjaar in de loop waarvan zij waren ontstaan, verjaard.

Dit was ook zo voor vorderingen tot schadevergoeding op grond van buitencontractuele aansprakelijkheid. Wanneer de rechter vaststelde dat de vordering tot schadevergoeding op grond van buitencontractuele aansprakelijkheid tegen de overheid was ingesteld meer dan vijf jaar na de eerste januari van het begrotingsjaar in de loop waarvan de schade was ontstaan, en dat de eiser vóór het verstrijken van de termijn kennis had van de identiteit van de aansprakelijke, verklaarde hij naar recht de vordering verjaard. (Cass., 17-12-2010, C-10.0074.N)

Deze termijn was dus van toepassing op schadevergoedingsvorderingen inzake gunningsdossiers. Deze schadevergoedingsvorderingen hebben immers betrekking op buitencontractuele aansprakelijkheid vermits er hier nog geen sprake is van een contractuele band tussen de aanbestedende overheid en de kandidaat of inschrijver die meent schade geleden te hebben (door niet geselecteerd of gekozen te worden om de overheidsopdracht uit te voeren).

Zolang deze verjaringstermijn liep, diende het gunningsdossier dus bewaard te blijven.

1.1.2 De gemeenrechtelijke verjaringsregels

Vanaf 1 januari 2012 was evenwel de Wet van 16 mei 2003 *tot vaststelling van de algemene bepalingen die gelden voor de begrotingen, de controle op de subsidies en voor de boekhouding van de gemeenschappen en de gewesten, alsook voor de organisatie van de controle door het Rekenhof* (B.S. 25 juni 2003) van toepassing.

De inwerkingtreding van deze wet werd in het verleden enkele malen uitgesteld. Voor wat de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest betreft, werd de inwerkingtreding ervan uitgesteld tot 1 januari 2012 bij koninklijk besluit van 4 mei 2010, *houdende, voor wat de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest betreft, uitstel van inwerkingtreding van de wet van 16 mei 2003 tot vaststelling van de algemene bepalingen die gelden voor de begrotingen, de controle op de subsidies en voor de boekhouding van de gemeenschappen en gewesten, alsook voor de organisatie van de controle door het Rekenhof* (B.S. 2-7-2010). De inwerkingtreding van de wet kon slechts tot ten laatste 1 januari 2012 uitgesteld worden (zie artikel 17 Wet van 16 mei 2003, gewijzigd bij de Wet van 23 december 2009).

De artikelen 15 en 16 van de Wet van 16 mei 2003 bepaalden dat **de verjaringsregels van het gemeen recht van toepassing waren op de gemeenschappen en de gewesten.**

De gemeenrechtelijke verjaringstermijn bedraagt in principe tien jaar. Krachtens artikel 2262bis, §1, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek (BW) verjaren alle persoonlijke rechtsvorderingen door verloop van tien jaar.

In het tweede en derde lid van artikel 2262bis, §1, BW, wordt op de tienjarige verjaringstermijn een uitzondering gemaakt voor de rechtsvorderingen tot schadevergoeding op grond van buitencontractuele aansprakelijkheid.

Alle rechtsvorderingen tot vergoeding van schade op grond van buitencontractuele aansprakelijkheid verjaren door verloop van vijf jaar vanaf de dag volgend op die waarop de benadeelde kennis heeft gekregen van de schade of van de verzwaring ervan én van de identiteit van de daarvoor aansprakelijke persoon (art. 2262bis, §1, tweede lid, B.W.). “Kennis krijgen van de schade” betekent dat het slachtoffer kennis heeft gekregen van het feit dat hij schade heeft geleden, maar niet dat de omvang van de schade moet gekend zijn.

Zoals hierboven aangegeven, hebben schadevergoedingsvorderingen inzake gunningsdossiers betrekking op buitencontractuele aansprakelijkheid.

Derhalve bedroeg de verjaringstermijn inzake gunningsdossiers, vanaf 1 januari 2012, vijf jaar. Zoals vermeld in artikel 2262bis B.W. gaat deze termijn in op de dag dat de benadeelde kennis heeft gekregen van de schade of van de verzwaring ervan én van de identiteit van de daarvoor aansprakelijke persoon. Dat betekent dus vanaf het moment dat de niet-geselecteerde kandidaat of de niet-gekozen inschrijver in kennis wordt gesteld van het feit dat hij niet geselecteerd of gekozen werd.

Zolang deze verjaringstermijn liep, diende het gunningsdossier dus bewaard te blijven.

1.2 De bewaartermijn van gunningsdocumenten onder het regime van de overheidsopdrachtenwet van 15 juni 2006 en haar uitvoeringsbesluiten

Op 1 juli 2013 trad de Overheidsopdrachtenwet van 15 juni 2006 in werking, samen met haar uitvoeringsbesluiten.

Met de inwerkingtreding van de nieuwe overheidsopdrachtenregelgeving is het verband tussen de verjaringstermijn inzake buitencontractuele aansprakelijkheid en de bewaartermijn van de gunningsdocumenten helemaal verdwenen.

Deze beiden moeten thans dus los van mekaar gezien worden. De bewaartermijn van gunningsdocumenten wordt op tien jaar bepaald in het Koninklijk Besluit Plaatsing Overheidsopdrachten Klassieke Sectoren van 15 juli 2011, en heeft helemaal niets meer te maken met de verjaringstermijnen. De verschillende verhaalprocedures tegen gunningsbeslissingen en de termijn waarbinnen deze ontvankelijk kunnen worden ingesteld, worden bepaald in de Wet van 17 juni 2013 *betreffende de motivering, de informatie en de rechtsmiddelen inzake overheidsopdrachten en bepaalde opdrachten voor werken, leveringen en diensten* (de Rechtsbeschermingswet).

Thans bepaalt artikel 161 van het Koninklijk Besluit *Plaatsing Overheidsopdrachten Klassieke Sectoren* van 15 juli 2011 onomwonden :

“De aanbestedende overheid bewaart alle documenten betreffende de gunning van de opdracht of van de concessie voor openbare werken ten minste gedurende tien jaar vanaf de gunningsdatum of, eventueel, vanaf de datum waarop werd afgezien van het gunnen van de opdracht.”

Dit is een minimumtermijn : de aanbestedende overheid kan deze documenten, indien zij dit wenst, ook langer bewaren.

1.3 Welke documenten dienen bewaard te worden?

Alle documenten die betrekking hebben op de opdracht dienen bewaard te blijven, zoals *(opgelet, deze opsomming is maar bij wijze van voorbeeld en dus geenszins uitputtend !!!)* : de beslissing tot het plaatsen van de opdracht, het bijzonder bestek, de aankondiging, de uitnodiging tot kandidaatstelling of de indiening van offertes, alle kandidaatstellingen (ook de niet-geselecteerde), alle ingediende offertes (ook van de niet-gekozen inschrijvers), de gemotiveerde selectiebeslissing, het gunningsverslag, de gemotiveerde gunningsbeslissing, de informatie aan de deelnemers, de sluitingsbrief, het vastleggingsdossier en alle briefwisseling met betrekking tot de procedure.

Wat kandidaatstellingen en offertes betreft, dienen alle bijlagen te worden bewaard. Deze bijlagen zijn doorgaans geïnventariseerd en de bedoeling van de kandidaat of inschrijver is ermee aan te tonen dat hij voldoet aan de selectiecriteria (of ze nu zijn opgelegd door de overheidsopdrachtenregelgeving of expliciet door de aanbestedende overheid werden gevraagd), de gunningscriteria en de technische voorschriften van het bestek. Het lijkt evenwel niet noodzakelijk dat overbodige brochures en achtergrondinformatie die niets te maken hebben met de gestelde selectie- en gunningscriteria gedurende tien jaar bewaard blijven. Toch is het aan te raden om ze ten minste te bewaren tot na het verstrijken van de verhaalmogelijkheden cfr. de Rechtsbeschermingswet.

2 Contractuele documenten

Omdat de overheidsopdrachtenregelgeving niets bepaalt inzake de bewaartermijn van de contractuele documenten, vloeit deze, zoals hierboven reeds gezegd, onrechtstreeks voort uit de verjaringstermijn, meer de termijn waarbinnen een rechtsvordering ontvankelijk (dus niet verjaard) kan ingesteld worden. De bedoeling is om zolang de mogelijkheid bestaat dat een geschil of vordering ontstaat en ontvankelijk voor de rechter kan gebracht worden, de documenten die op de betrokken feiten, rechtsverhoudingen, contracten, enz. betrekking hebben te bewaren, omdat ze nuttig (kunnen) zijn om er de eis, de verdediging of de bewijsvoering op te steunen. De rechters kunnen ook de neerlegging van het dossier bevelen.

2.1 Contractuele verjaringstermijnen inzake overheidsopdrachten

2.1.1 De tienjarige aansprakelijkheid van architecten en aannemers

Artikel 1792 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt : *“Indien een gebouw dat tegen vaste prijs is opgericht, geheel of gedeeltelijk teniet gaat door een gebrek in de bouw, zelfs door de ongeschiktheid van de grond, zijn de architect en de aannemer daarvoor gedurende tien jaar aansprakelijk.”*

Artikel 2270 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt : *“Na verloop van tien jaren zijn architecten en aannemers ontslagen van hun aansprakelijkheid met betrekking tot de grote werken die zij hebben uitgevoerd.”*

Na de oplevering van het bouwwerk kunnen de architect en de aannemer nog gedurende tien jaar aansprakelijk gesteld worden voor ernstige gebreken. Het moet dan wel gaan om een gebouw of een groot werk (bijvoorbeeld de renovatie van een dak). Kleine werken (plaatsen van vloertegels, de bepleistering van een kamer, binnenaafwerking...) vallen niet onder die waarborg. Het moet ook gaan om een ernstig gebrek dat de stevigheid van een gebouw of een van zijn hoofdbestanddelen aantast (gebreken in de fundamenteën, zwakte van betonnen vloer, belangrijke waterinsijpeling via het dak, zeer ernstige barsten in de muren). Kleine barsten in de binnenmuren, barsten in de vloer, slechte kwaliteit van de gevelstenen wanneer de schade slechts oppervlakkig is, deuren die scheef trekken... vallen niet onder die aansprakelijkheid.

De aansprakelijkheid van de architect is wel beperkt tot de conceptiefouten of fouten in de controle van het werk terwijl de aannemer aansprakelijk is voor de uitvoering van zijn werk. Ook een technisch adviseur of een adviesbureau dat bijvoorbeeld een stabiliteitsstudie heeft gemaakt kan op basis hiervan worden aangesproken, evenals de bouwpromotor. De tienjarige aansprakelijkheid geldt zowel voor de onderaannemer als voor de hoofdaannemer.

De aansprakelijkheidstermijn vervalt tien jaar na de oplevering. In principe is dat de definitieve oplevering maar contractueel kan worden overeengekomen dat die termijn een aanvang neemt bij de voorlopige oplevering (wat het geval is bij overheidsopdrachten, zie hierna). Het gaat ook om een echte vervaltermijn die niet wordt onderbroken of gestopt door een aangetekende brief of een procedure in kort geding waarbij een deskundige wordt aangesteld. Alleen een dagvaarding ten gronde stopt die termijn.

Opgelet : de oplevering van grote herstellingswerken doet een nieuwe tienjarige termijn lopen.

Die tienjarige aansprakelijkheid is van openbare orde daar zij er niet alleen toe strekt de bouwheer te beschermen, maar tevens de openbare veiligheid te dienen. Zij kan dus contractueel niet worden uitgesloten of beperkt.

Voor wat overheidsopdrachten betreft, wordt deze regeling overgenomen in het koninklijk besluit van 13 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten en van de concessies voor openbare werken (KB Uitvoering). Artikel 84 §2 bepaalt : *“Vanaf de voorlopige oplevering en onverminderd de bepalingen van paragraaf 1 betreffende zijn verplichtingen gedurende de waarborgtermijn, is de aannemer aansprakelijk voor de stevigheid van het bouwwerk en voor de goede uitvoering van de werken, overeenkomstig de artikelen 1792 en 2270 van het Burgerlijk Wetboek.”* Voor concessies van openbare werken wordt de tienjarige aansprakelijkheid van de concessiehouder geregeld in artikel 110 KB Uitvoering.

De vordering gebaseerd op de tienjarige aansprakelijkheid van de aannemer of de architect, verjaart dus slechts na de tienjarige termijn, bepaald in deze artikelen.

2.1.2 Rechtsverval bij overheidsopdrachten

De uiterste datum waarop een opdrachtnemer tegen de overheid een rechtsovereenkomst kan instellen is **dertig maanden volgend na de betekening van het proces-verbaal van de voorlopige oplevering**. Vanaf dan is de rechtsovereenkomst vervallen.

Wanneer de dagvaarding haar oorsprong vindt in feiten of omstandigheden die zijn opgedoken tijdens de waarborgperiode, moet deze op straffe van rechtsverval worden betekend uiterlijk **dertig maanden** na het verstrijken van de waarborgperiode. Indien het opstellen van een proces-verbaal niet is opgelegd, neemt de termijn een aanvang vanaf de definitieve oplevering (artikel 73, §2).

In geval de overheid en de opdrachtnemer besprekingen hebben gevoerd over het voorwerp van het geschil en de beslissing van de overheid minder dan drie maanden vóór het verstrijken of helemaal niet binnen deze termijn werd betekend, wordt de termijn verlengd tot op het einde van de derde maand die volgt op deze van de betekening van de beslissing (artikel 73, §3).

Met ‘besprekingen’ wordt bedoeld : het overleg dat gaande is tussen overheid en opdrachtnemer om tot een vergelijk over de vordering te komen. Eenvoudige vragen van de overheid tot nadere toelichting van de vordering kunnen niet als onderhandelingen of besprekingen worden beschouwd. Ook als de opdrachtnemer al op de hoogte is gebracht van de beslissing van de overheid over zijn vordering en hij verder blijft aandringen, dan kan een antwoord dat het eerder ingenomen standpunt louter bevestigt, ook niet gelden als besprekingen.

Wanneer de vordering van de opdrachtnemer tegen de aanbestedende overheid haar oorsprong vindt in feiten of omstandigheden zoals bedoeld in artikel 54 (feiten of fouten van het bestuur) en artikel 56 (onvoorziene omstandigheden) van het KB Uitvoering van 13-1-2013, moet de dagvaarding voorafgegaan zijn door een schriftelijke melding en aanvraag binnen de termijnen voorgeschreven in artikel 52 en 53 van het KB Uitvoering. Zoniet is de rechtsovereenkomst vervallen (zie artikel 73, §1, KB Uitvoering).

2.2 Bewaartermijnen van contractuele documenten inzake overheidsopdrachten

De bewaartermijn van contractuele documenten inzake bouwwerken hangt samen met de tienjarige aansprakelijkheid van de aannemer en de architect (zie punt 3.1.A hierboven) en bedraagt aldus tien jaar vanaf de voorlopige oplevering.

De bewaartermijn van contractuele documenten inzake overheidsopdrachten voor kleine werken, voor leveringen en voor diensten bedraagt dertig maanden na de betekening van het proces-verbaal van de voorlopige oplevering.

Voor feiten of omstandigheden die zich voordoen tijdens de waarborgperiode bedraagt de bewaartermijn dertig maanden na het verstrijken van de waarborgperiode.

Dit volgt uit artikel 73 van het KB Uitvoering.

Het betreft hier alle documenten waaruit de wederzijdse verbintenissen, rechten en plichten van de aanbestedende overheid en de opdrachtnemer met betrekking tot de opdracht blijken, zoals het bestek van de opdracht, de offerte van de opdrachtnemer, briefwisseling, processen-verbaal,

3 De bewaartermijn na het instellen van een rechtsvordering

Zowel voor gunningsdocumenten als voor contractuele documenten, is het evident dat wanneer er daadwerkelijk een verhaalprocedure of een rechtsvordering wordt ingesteld, de betreffende documenten of dossiers dienen bewaard te worden totdat er een definitieve uitspraak is, een eventuele veroordeling of overeenkomst tot slot van alle rekeningen integraal is uitgevoerd en er geen taken meer in het dossier te verwachten zijn.

Wat betreft de verjaringstermijn voor de *actio iudicati*, zijnde de rechtsvordering tot tenuitvoerlegging van een veroordelende rechterlijke uitspraak, is de meerderheid van de rechtsleer van oordeel dat die verjaringstermijn tien jaar is, te tellen vanaf de definitieve rechterlijke uitspraak.

Indien een definitieve rechterlijke uitspraak nog niet werd uitgevoerd, dienen de betreffende documenten dus nog bewaard te worden tot na de uitvoering of tot tien jaar na de uitspraak.

4 Bronnen

- *Koninklijk Besluit van 17 juli 1991 houdende de gecoördineerde wetten op de Rijkscomptabiliteit (B.S. 21-8-1991)*
- *Arrest van het Hof van Cassatie van 17-12-2010, rolnr. C-10.0074.N)*
- *Wet van 16 mei 2003 tot vaststelling van de algemene bepalingen die gelden voor de begrotingen, de controle op de subsidies en voor de boekhouding van de gemeenschappen en de gewesten, alsook voor de organisatie van de controle door het Rekenhof (B.S. 25-6-2003)*
- *Koninklijk Besluit van 4 mei 2010 houdende, voor wat de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest betreft, uitstel van inwerkingtreding van de wet van 16 mei 2003 tot vaststelling van de algemene bepalingen die gelden voor de begrotingen, de controle op de subsidies en voor de boekhouding van de gemeenschappen en gewesten, alsook voor de organisatie van de controle door het Rekenhof (B.S. 2-7-2010)*
- *Artikel 2262bis, §1 van het Burgerlijk Wetboek*
- *Wet van 10 januari 1998 tot wijziging van sommige bepalingen betreffende de Verjaring (B.S. 17-7-1998)*
- *“Recente Ontwikkelingen inzake de bevrijdende verjaring in het burgerlijk recht”, Van Oevelen (R.W. 2000-2001, nr.39, p. 1433 e.v.)*
- *Artikel 1792 en 2270 van het Burgerlijk Wetboek*
- *Koninklijk besluit van 15 juli 2011 betreffende de plaatsing overheidsopdrachten klassieke sectoren*
- *Koninklijk besluit van 13 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten en van de concessies voor openbare werken*
- *Wet van 17 juni 2013 betreffende de motivering, de informatie en de rechtsmiddelen inzake overheidsopdrachten en bepaalde opdrachten voor werken, leveringen en diensten*

